

Ontwikkelingsvisie Groen Cool-Noord 2018

Visie geïnitieerd en bewonersinput samengesteld door
Lily Zaric, voorzitter Stichting Roffanum
Kenniscentrum Overkoepelend Bewonersbelang
Rotterdam Centrum

INTRODUCTIE

1. Voorwoord	5
2. Wat ging er aan vooraf	6
3. Huidige wijkontwikkelingen	7

TOEKOMST

4. Toename stadsbevolking en toerisme	8
5. Bewonersruimte en groen in de verdrukking	9
6. Veranderende klimaat	10
Ambitie: Wateropslag en hitte stressbestendigheid	
7. De groene longen van de wijk	12
Ambitie: Schonere lucht, oasen van rust in het drukke winkelgebied	
8. De waterrijke stad	14
Ambitie: Bio-diverse waterrijke vijvers, fontein en ander wateropslag	
9. Wijk- en stedelijke economie	15
Ambitie: Verblijven in oazen van rust, winkelen tussen het groen als herkenningsmerk	
10. Biodiversiteit	17
Ambitie: Helpen in stand houden van de natuur	
11. Vogels en insecten	18
Ambitie: Aantrekkelijk natuurkennis reservaat voor kinderen	
12. Geluidsreductie	19
Ambitie: Terugdringen van geluidsoverlast door groen aanleg	
13. Gezondheid van wijkbewoners	20
Ambitie: Een gezonde stad met gezonde bewoners	
14. Stedelijk sportbeoefening	21
Ambitie: Verbinden van de aanwezige en toekomstige groenspots	
15. Sociale Cohesie	23
Ambitie: Leefbaarheid van de wijk	

<i>16. Kosmopolitisch groene wijk .....</i>	<i>24</i>
Ambitie: Voldoende verblijfsgroene buitenruimte	
<i>17. Architectuur en het groen .....</i>	<i>25</i>
Ambitie: Ruimte geven aan groen	
<i>18. Uitingen van visuele kunst in groene zones .....</i>	<i>27</i>
Ambitie: Groene expeditiestraten als onderdeel van de beeldenroute	

DOELSTELLINGEN

<i>19. Wat de wijk nodig heeft .....</i>	<i>28</i>
<i>20. Beoogde Doelstellingen .....</i>	<i>30</i>

INTRODUCTIE

1. Voorwoord

De Ontwikkelingsvisie Groen Cool-Noord 2018 is gebaseerd op ideeën en wensen van bewoners uit de wijk Cool-Noord. Naast de mening van de bewoners is ook gevraagd naar de mening van bezoekers en ondernemers waaruit bleek dat het overgrote deel van de wensen elkaar niet tegenspreken doch in dezelfde richting wijzen.

Vanuit een streven om het stedelijk groen in al haar verschijningsvormen op te nemen en te verduidelijken in de visie, wordt deze aangeboden in haar lange versie. Daarnaast zijn de ambitie, doelstellingen en aanbevelingen in de behandelwijze puntsgewijs weergegeven.

In de bijlagen is de informatie met betrekking tot het proces voorafgaande aan de visie toegevoegd. Het proces is begeleid, de ingekomen input is verzameld en uitgewerkt door de betreffende focusgroep. De Ontwikkelingsvisie Groen Cool-Noord 2018 is samengesteld door Lily Zaric, voorzitter van Stichting Roffanum, Kenniscentrum Overkoepelend Bewonersbelang Rotterdam Centrum. De conceptvisie is ter aanvulling en goedkeuring aan bewoners van de wijk digitaal gepresenteerd waarna hun op- en aanmerkingen verwerkt zijn.

Met deze visie willen wij als bewoners, de beleidsmakers, instituten, ondernemers en alle andere belanghebbenden enthousiast maken voor de mogelijkheden die het hart van de stad biedt tot vergroening in het kader van de "Toekomstige Groene Steden" wereldwijd. De visie beschrijft de ambities en de manieren waarop dat kan. Door onder anderen gebruik te maken van de sterke punten van de wijk, te investeren op het gebied van groene technologie, digitale en fysieke connectiviteit, duurzaamheid en kwaliteit van leven waarmee de stad haar prestaties naar de toekomst zal weten te handhaven in een zeer concurrerend landschap.

2. Wat ging er aan vooraf

Op verzoek van individuele bewoners en bewonersorganisaties is in 2017 door de overkoepelende bewonersorganisatie, stichting Roffanum met een twintigtal belanghebbende bewoners uit Cool-Noord gewerkt aan het opstellen van een 0 meting, dat wil zeggen een inventarisatie van het private, semi private en gemeentelijke groen in de wijk. Daarbij is gekeken naar het volume, de staat van onderhoud en de sociaaleconomische betekenis van groene oppervlakten voor bewoners uit dit specifieke stadsdeel.

De inventarisatie is enerzijds ingegeven naar aanleiding van een aantal negatieve ontwikkelingen in de binnenplaatsen en plantsoenen waarbij boom-kap plaatsvindt en groene plaatsen langzaam verpauperen en/of verdwijnen ten koste van uitbreiding van bestaande winkel- en horecapanden door aanbouw, opslag van grofvuil en overtollig meubilair, en ter exploitatie van illegale terrassen.

Anderzijds wegens gebrek aan privaat en gemeentelijk onderhoud, zorg en handhaving van wettelijke verplichtingen, geschreven en ongeschreven gebruiksregels. Het oneigenlijk gebruik inhoudende vandalisme, ophoping van hondenuitwerpselen, weggooien van vuil door bezoekers, zichtbare toename van ratten en muizen. Een zich snel ontwikkelende ongewenste situatie die vanuit bewoners en beleidmakers een duidelijke visie vraagt over het belang van deze plekken voor de kwaliteit van de woonomgeving en daarmee ook van het wonen zelf in het hart van de stad.

Naar aanleiding van wat tijdens de visitatie ter plekke werd aangetroffen en de naderhand uitgevoerde evaluatie is gekozen voor het schrijven van een actualisatie en ontwikkelingsvisie Groen Cool Noord vanuit bewonersperspectief.

3. Huidige wijkontwikkelingen

Sinds 2010 is er in de wijk Cool Noord veel ten goede veranderd. Hoogbouw is toegevoegd aan het reeds aanwezige bestand, straten zijn heringericht, groen in de vorm van bloembakken toegevoegd aan de openbare buitenruimte en op een aantal daken van bestaande gebouwen als sedummatten. Vanuit stedelijke en commercieel economische belangen bestaan er verdere bouwplannen die in de komende jaren gerealiseerd zullen worden.

Naast toevoeging van het bouwvolume en de verdichting van een aanzienlijk aantal woningen is gewerkt aan een gastvrije en levendige binnenstad met een evenementen programma en grootschalige toevoeging van horecaondernemingen hetgeen het aantal bezoekers aan dit gebied sterk heeft doen toenemen. Duizenden mensen komen ook om er te werken. Parallel aan deze ontwikkelingen heeft rondom en in het gebied zelf, een substantiële verhoging plaatsgevonden van 24 uur mens- en verkeersbewegingen.

De globalisatie en de economische activiteiten zijn in de laatste 50 jaar sterk toegenomen ook in Rotterdam als zijnde een van de grootste werelddhavens waarvan de industrie verantwoordelijk is voor ongeveer 50% van de vervuiling van de stad. De rest van de vervuiling in Cool Noord is afkomstig van het verkeer, grootschalige sloop- en bouwprojecten, veelvuldige verbouwingen van winkelpanden en fijnstof uitstoot van meer dan 200 aanwezige horecaondernemingen.

In de wijk worden momenteel grote projecten gebouwd en er staan een aantal volumineuze woon- en winkeltorens op de lijst om binnenkort gebouwd te worden. In de "Actualisatie van de Ontwikkelingsvisie Lijnbaankwartier" is men voornemens om verder het winkel- en horecavolume uit te breiden ten koste van het huidige en mogelijk toekomstige groen.

De wijk vertegenwoordigt het hart van de stad waarin economische, ruimtelijke en programmatische ontwikkelingen de grootste rol spelen. Daarentegen is, door de snelle ontwikkelingen minder aandacht besteed aan de omgevingskwaliteit van woningen en zijn de leefomstandigheden van bewoners uit het gebied op de achtergrond geraakt.

TOEKOMST

4. Toename stadsbevolking en toerisme in de wijk

Als de huidige trend van verstedelijking zal doorzetten zal in 2050 zeventig procent van de wereldbevolking in stedelijke gebieden wonen. De bevolking van de vier grote steden in ons land is al een aantal jaren groeiende zowel door natuurlijke groei als door buitenlandse migratie. Volgens het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) en het Centraal Plan Bureau voor de Statistiek (CBS) zal het aantal huishoudens blijven groeien.

Binnen dit perspectief zal de rol van de steden in het nemen van maatregelen en bereiken van duurzame ontwikkelingen toenemen. Het belang van de kwaliteit van het wonen en de woonomgeving zullen net zo'n belangrijke factor worden als de traditionele structuren en economische ontwikkeling van steden. Toename van sociale en ecologische problemen die zich zullen voordoen door de aanwas van de bevolking vragen om nieuwe inzichten en bestuurlijke maatregelen waarbij bewoners een inclusieve participatieve rol zal worden toebedeeld.

Uit gemeentelijk onderzoek wordt verwacht dat het Stadscentrum de snelst groeiende stadswijk zal worden. Deze groei vindt vooral plaats in de leeftijdsklasse 20-64 jaar, zijnde de potentiële beroepsbevolking

5. Bewonersruimte en groen in de verdrukking

Met de aanwas van de bevolking in grote steden waar het groen beperkt is zal het groene areaal per bewoner steeds meer onder druk komen te staan. In Rotterdam is de hoeveelheid nu 53 m² per woning terwijl in de Nota Ruimte van de VROM een richtgetal van minimaal 75 m² wordt genoemd. In Cool-Noord is dat nog minder. Het groen zal met toename van bewoners en bezoekers steeds meer van belang blijken te zijn door de nieuwe inzichten over het belang van stedelijke fauna en flora voor het welzijn van de mens.

In Cool Noord dat ook de Lijnbaankwartier behelst, worden aan de pas gebouwde woontorens grote projecten toegevoegd en nieuwe gepland. Veel vragen zijn gerezen over de leefbaarheid en bereikbaarheid van de wijk. De bewegingsvrijheid wordt ervaren als “nogal vol” en “nogal druk” door toename van bewoners, werkende en winkelende mensen, bezoekers en toeristen. Bouwverkeer, aanvoer van goederen voor honderden winkels en bedrijven, volle garages en toename van evenementen en festivals heeft geleid tot zware geluidsoverlast, files en situaties waarbij bewoners hun wijk niet uit konden in geval van nood. In de wijk zijn ongeveer 200 horecaondernemingen gehuisvest met steeds groter wordende terrassen die voor uiteenlopende overlast zorgen en irritaties bij woongemeenschappen oproepen en tolerantie vermindert.

Nu dat de wijk steeds voller raakt zien we plannen opduiken waarbij het groen mogelijkheden biedt voor verdere expansie en vestiging van commerciële partijen. Er wordt gelobbyd en druk geoefend om de aanpassing van het beleid ten koste van groene plekken en bewonersruimte. Voor de duizenden bewoners is het groen in hun wijk essentieel. Gezien de richtlijnen van de VROM, moet de verandering van functie en bestemming van het groene areaal worden tegengegaan en substantiële uitbreiding in de straten en onbebouwde plekken mogelijk worden gemaakt.

6. Veranderend klimaat

Ambitie: Wateropslag en hittestressbestendigheid

Naar alle waarschijnlijkheid zal het veranderende klimaat de oorzaak zijn dat door opwarming van de aarde in Nederland de komende jaren veel meer regen gaat vallen. Warme lucht kan meer water bevatten dat zich kan vertalen in korte of langere perioden van hevige regenval. Steden zullen steeds meer maatregelen moeten nemen om zich beter toe te rusten op de verwerking en opvang van water door middel van opslagplaatsen, grachten, meer bomen en gras en minder stenen.

Naast de natuurlijke invloeden op de verandering van klimaat zoals zonactiviteit en vulkaanuitbarstingen is de invloed van de mens de belangrijkste oorzaak van de verwarming van de aarde. Door de klimaatverandering zal de hitte in steden toenemen. Thermisch comfort zal daardoor steeds belangrijker worden bij de inrichting van de buitenruimte. Behoud en onderhoud van het bestaand groen en waar mogelijk toevoeging van meer en beter stadsgroen en thermisch aangename plekken zullen een van de toekomstige opgaven worden. Stadsgroen maakt warmte dragelijk. Meetgegevens tonen aan dat groene plekken de koelte eilanden van een stad zijn.

wateropslag en mos wanden binnen - buiten

Het temperatuurverschil tussen stad en platteland kan in perioden van grote hitte oplopen tot wel 10° C waardoor de gevolgen van hitte voor stedelijke gebieden vaak groter zijn. De verhoging van de lichaamstemperatuur bij hittestress kan leiden tot lichamelijk ongemak, verminderde arbeidsproductiviteit, optreden van bedrijfsongevallen, ongewenste agressiviteit, slaapttekort, warmteziektes en sterfte. Luchtkwaliteit en micro-organismen spelen bij hittestress een grotere rol. Zonnestraling, wind en luchtvochtigheid bepalen mede de ervaren overlast.

Dat in stedelijke gebieden een 'stedelijk hitte eiland effect' optreedt kan deels worden geweten aan het grote aandeel verhard oppervlak waaruit geen verdamping optreedt. Grotere schade kan ontstaan door uitval van vegetatie. Deze wordt niet structureel geïnventariseerd ondanks de verdwijning van de vegetatie in de wijk door droogte.

Gezien dat aan steeds betere weersvoorspellingen hard wordt gewerkt, zal binnen afzienbare tijd, het voor autoriteiten en bewoners mogelijk zijn zich daar beter op voor te bereiden maar het is nu al duidelijk dat aanvullende beheersmaatregelen genomen zullen dienen te worden om het hoofd te bieden aan de klimaatsverandering.

7. Behoud van de groene longen van de wijk

Ambitie: Schonere lucht, oasen van rust in het drukke winkelgebied

De Lijnbaanhoven, onderdeel van het Rijksmonument vormen de groene longen van het Lijnbaankwartier en zijn van grote waarde tegen de klimaatverandering. Door hun positionering, grootte en verdiepte ligging fungeren ze als wateropslag en vormen een hittestressbestendige zone tussen het beton, glas en gesteente in de omgeving. De vele aanwezige bomen stammen uit de jaren vijftig van de vorige eeuw en geven een welkome verkoeling in de zomermaanden terwijl ze in de winter de windstromen breken.

bomen en bloemen vanuit een woning in Cool Noord

De binnenplaatsen van de Maurits- en Jacobusstraat waar de bewoners beheerder zijn van de Jacobustuin bestaat de wens tot uitbreiding van de tuin dat een ontmoetingsplek is en speeltuin voor kinderen. Bewoners zijn in gesprek geweest met de clusters en de gebiedscommissie over de mogelijkheden tot uitbreiding en willen dit proces voortzetten.

De Karel Doormanhof en de Tom Mandershof zijn grote hoven die voornamelijk gebruikt worden als parkeerplaatsen. In de beide hoven bevinden zich kinderspeelplaatsen. Toevoeging van water en groen kan bijdragen aan een betere beleving van de hoven. Het aangezicht vanuit het hekwerk tegenover de Paulus Kerk

kan verbeterd worden indien de achtertuinen van de panden aan de Mauritsweg niet als horeca opslagplaatsen worden gebruikt.

In Noord Cool is wildplassen een groot probleem wegens de stank en aantasting van gevels. Tegen wildplassen en verbetering van het aanzicht van de ingang van het hof vanuit de Karel Doormanstraat kunnen bijvoorbeeld panelen met wandgroen ingezet worden.

In de straten van Cool Noord kan het bomenbestand aanzienlijk vergroot worden. In verschillende binnenplaatsen en expeditiestraten kunnen groene gevels en bomen aangeplant worden.

8. De waterrijke stad

Ambitie: Bio-diverse vijvers, fontein en wateropslagbassins

Hevige regenbuien in de lente en de herfst als gevolg van het veranderende klimaat vormen een bedreiging voor stedelijke gebieden. Met de opslag van dat water en gebruik ervan in de hete periodes in de zomer kan er voldoende water voor de bewatering van het groen en de schoonmaak van de straten zijn. Vice-versa zijn ook veel groene arealen in de woonomgeving noodzakelijk om het water te kunnen opvangen en hittestress te voorkomen.

bewoners zorgen voor onderhoud van de vijver in de Jan Evertsenplaats

Speelse fontein verlevendigen de stad en dragen bij aan verkoeling van hete lucht tussen geplaveide straten en gebouwen van beton en glas waarvan er zich veel in het centrum bevinden. Fontein kunnen dienen als architectonische verfraaiing, afbakening van groene plekken en als speelplaatsen voor kinderen

Vijvers met flora en fauna zoals in de Jan Evertsenplaats kunnen op andere plekken in het centrum aangelegd worden waar bewoners voor het dagelijks onderhoud vissen, libellen en vlinders kunnen en willen verzorgen.

Meer groene daken en groene gevels van gebouwen kunnen gebruikt worden tegen wateroverlast. Waterrijke zones zijn als het ware schatkamers van de buitenruimte.

9. Wijk- en stedelijke economie

Ambitie: Van “guerrilla gardening” tot groene economie, verblijven in oazen van rust, winkelen tussen het groen.

Over de hele wereld is een steeds sterkere tendens tot verstedelijking. Ook in Nederland is sprake van verdergaande verstedelijking. Competitie en specialisatie tussen steden zijn een grotere rol gaan spelen in hun ontwikkeling. Door de hoge grondprijzen en de beperkte ruimte binnen de steden is de druk op de beschikbare grond steeds groter en daarmee ook op de bewoners van de stad.

In opdracht van het Ministerie van Economische Zaken is een rekenmodel ontwikkeld waarmee een maatschappelijke kosten- en batenanalyse gemaakt kan worden en de effecten van groene en blauwe maatregelen om een duurzame groene stedelijke economie gezond en inzichtelijk te houden, in beeld worden gebracht. Daarbij is belangrijk zowel de harde als de zachte waarden in beeld te brengen.

Investeren in groene en blauwe ruimtes vereist dat belanghebbenden in de groene sector al in een vroeg stadium om tafel te gaan zitten. Groen is een van de factoren die woonkeuzes bepalen. Mensen willen verschillende soorten groen en bepalen al naar gelang daarvan wat het hun waard is. Groene investeringen kunnen gekoppeld worden aan deze waarden en opgenomen worden in het belastingstelsel. Goed onderhouden groen leidt tot hogere waarde van woningen en meer gemeentelijke inkomsten.

Het groen in Cool Noord fungeert ook als “bovenwijkse” voorziening die niet alleen ten goede komt aan wijkbewoners maar waarvan de baten verder reiken dan de grenzen van een woonwijk. Deze baten komen ook toe aan de commerciële sector. Mensen winkelen liever in een groene omgeving en een aangenaam klimaat en brengen er meer tijd in door. Verpozen in plantsoenen maakt het voor de bezoekers met een kleinere beurs mogelijk om er te verblijven zonder de kosten van een bezoek aan een horecabedrijf. Hiermee wordt een inclusieve stad bereikt voor al haar bewoners en bezoekers.

Het maatschappelijk verantwoord ondernemen (mvo) waarbij duurzaam ondernemen of maatschappelijk ondernemen is gericht op economische prestaties met respect voor de menselijke, sociale kant binnen de ecologische randvoorwaarden is geïntroduceerd maar verdient betere kansen. Door integrale aanpak, samenwerking met het bedrijfsleven, inspraak en participatie van bewoners kunnen betere resultaten bereikt worden.

Groene en blauwe beleid biedt verscheidenheid aan banen en vrijwilligerswerk. Naast het woonklimaat bevordert groen ook het vestigingsklimaat door de prettige werkomgeving, hogere concentratie en positieve werkhouding. De groene economie van een wijk biedt de mogelijkheid om de stad op een andersdenkende, toekomstige wijze te ontwikkelen.

Het belang van groen groeit snel in Cool - Noord. Door de verhoogde economische activiteit, is het groen een steeds belangrijke positie aan het veroveren in de

bedrijfseconomie en de gemeentelijke besluitvorming. Het behoud van het huidige en ontwikkeling van nieuw groen in het centrum van de stad vragen niet alleen een nieuw denken maar ook andere wetgeving.

Bevorderen van milieuvriendelijke technieken die andersoortige voertuigen kunnen helpen ontwikkelen is een onderdeel van de vergroening van de stad waarbij de elektrische auto en de fiets meer ruimte krijgen. Faciliteiten voor fietsers kan een bijdrage zijn vanuit de gemeente om het fietsen aantrekkelijker te maken. Deze maatregelen sluiten ook aan op verschillende hoofdstukken, gezondheid, geluidsreductie, enz.

10. Biodiversiteit

Ambitie: Helpen in stand houden van de natuur

Biodiversiteit die voor de graad van verscheidenheid aan levensvormen onmisbaar is, gaat wereldwijd achteruit. Uit recent wereldonderzoek blijkt dat in steden veel dieren- en plantensoorten leven. Verscheidenheid aan grote en kleine bomen en struiken dragen bij aan een evenwichtiger waterverdamping.

Diverse studies onderstrepen het belang van natuurbehoud en aanleg van meer groen. Onderzoek toonde aan dat oudere steden hogere plantdichtheden kennen omdat ze meer intacte vegetatie hebben. Steden kunnen een bijdrage leveren aan het behoud van soorten en het versterken van natuurbeleving mits met de beplanting de biodiversiteit ondersteund wordt in de parken, binnenplaatsen, tuinen, plantsoenen en ander straatgroen.

stadslibelle

Biodiversiteit dat tot nu toe geen onderdeel is geweest van het stedelijke beoordelingskader voor natuur bij ruimtelijke ontwikkeling kan met relatief beperkte middelen worden vergoed door deze te programmeren in het gehele groenbeeld.

Verschillende soorten groen in de stad zorgen voor een hoge biodiversiteit en maken het leven in een stad interessanter en aangenamer; voor kinderen een boeiende leerschool over natuur en menselijk gedrag. Gebouwen en waterpartijen kunnen ook een bijdrage leveren aan het behoud van de balans in de natuur die samengaat met klimaatadaptatie doelen. Daken en gevels, terrassen en balkons bieden vele mogelijkheden om de biodiversiteit te bevorderen.

11. Behoud van vissen, vogels en insecten in de wijk

Ambitie: Aantrekkelijk natuurkennis reservaat voor kinderen

Ondanks de dichte bebouwing en de menselijke massa is Cool Noord rijk aan vogels en insecten waaronder libellen die vaak te zien zijn rondom de vijver van de Jan Evertsenplaats waarin waterlelies groeien en vissen zwemmen. De zorg voor planten en vissen alsmede de schoonmaak van de vijver worden door bewoners gedaan.

In de wijk zijn betrekkelijk veel bijen aanwezig vanwege de bloemen in het privaat en openbaar groen en op de vele balkons die de wijk rijk zijn. Vele vlindersoorten worden ook door de aanwezige bloemen aangetrokken.

sperwer op een van de balkons in de Jan Evertsenplaats

Het groene areaal van de wijk wordt gebruikt als voedsel en rustplaats. Van de kleine vogelsoorten leven in Cool Noord roodborstjes, pimpelmezen en koolmezen, Merels, heggenmussen maar ook de meer zeldzame vogeltjes zoals de bonte specht en de putter of distelvink die zeldzaam en beschermd zijn, vertoeven er. Van de grotere vogels leven er reigers en uilen die zich voeden met de muizen en vissen. Regelmatig worden er prooivogels gezien zoals de sperwer, toren en slechtvalk.

12. Gezondheid van wijkbewoners

Ambitie: Een gezonde stad met gezonde bewoners

Naast een fraai uitzicht verhoogt het groen van planten en bomen ons leven. Groene steden zijn gezondere steden. Het is bekend dat inwoners van groene buurten minder vaak een beroep doen op zorgfaciliteiten, patiënten herstellen er sneller en hebben minder medicatie nodig. Uitzicht op groen werkt bloeddrukverlagend, vermindert stress en spierspanning en bevordert positieve gevoelens. Hoe vaker en langer mensen stadsgroen bezoeken hoe beter hun welzijn is. Kinderen groeien er harmonieuzer op en presteren beter op school. Door zicht en pauzeren in het groen presteren werknemers beter. Groen nodigt uit tot bewegen en ontspanning.

Als het gaat over de schaal van het menselijke ontwikkeling zien we dat de baten van groen verankerd zijn in de verschillende fundamentele menselijke behoeften zoals de fysieke behoeften (schone lucht, water, voedsel energie), bestaanszekerheid (gezondheid, aangename temperatuur, stilte), sociale kontakten (milieubehoud, veiligheid, werk), normen (respect, vriendschap, privacy), vrije tijd (sociale cohesie, samenwerken), vrijheid (behoren tot een groep, je thuis voelen), identiteit (laten zien wie je bent, herinneringen) enz.

Door de positieve gevoelens die een groene stedelijke omgeving oproept vertonen steden met een substantieel areaal aan groen, mits het gewenste gedrag gehandhaafd en gestimuleerd wordt, een afname van de criminaliteit. Recreatie en bewegen blijven positieve invloed op de gezondheid uitoefenen.

Gezondheid wordt steeds vaker op de sociaaleconomische en politieke agenda van stedelijke overheden geplaatst. Gezondheid is een zaak van vele actoren die hun leidende positie en invloed kunnen aanwenden om de gezondheid van de burgers te beschermen en te bevorderen.

13. Geluidsreductie

Ambitie: Terugdringen van geluidsoverlast door absorptievermogen van plantenwanden en toevoeging van groen

Groene daken en gevels dempen het geluid dat binnenshuis doordringt, maar verlagen ook buitenshuis het geluid met enkele decibellen. Ze zijn vooral effectief tegen hogere geluidsfrequenties, om weerkaatsing van geluiden tussen gebouwen te voorkomen en om de verplaatsing van geluid over huizen heen tegen te gaan. Groene zichtschermen kunnen de irritatie die herrie veroorzaakt verminderen.

In Cool-Noord bevindt zich hoogbouw die vooral uit gebouwen van beton en grote glazen puien bestaat. Door de plaatsing van gebouwen in een bepaald patroon fungeren deze als klankkasten die echovorming en het rondzingen van geluid in de hand werken. Daarmee wordt het geluid versterkt in een gebied waar voortdurend bouwwerkzaamheden plaatsvinden, geluid van 24 uren verkeer, schoonmaak en andere stedelijke diensten bezig zijn en het geluid van volle terrassen en uitgaanspubliek de ruimte vullen.

In Cool Noord bevindt zich een van de grote stedelijke pleinen met een slechte akoestiek wegens de gebruikte materialen op het plein en de opstelling van de gebouwen er rondom. De akoestiek is aanzienlijk verbeterd met het plaatsen van een tapijt van synthetisch gras. Zoeken naar blijvende oplossingen voor het vergoenen van het plein is een van de belangrijke doelstellingen in de groene visie die bewoners voor ogen hebben.

Gebruik van mobiele innovatieve verrijdbare plantenwanden in plaats van hekwerken bij festivals in woongebieden zouden de geluidsoverlast sterk doen verminderen. Wetenschappelijk is aangetoond dat hoe groter het bladvolume is hoe beter de absorptie van het geluid waardoor een betere akoestiek ontstaat. Veel groenvolume zorgt voor meer luchtvochtigheid, luchtzuivering van fijnstof en VOC's (Volatile Organic Compounds), vluchtige organische stoffen die zich bevinden in oplosmiddelen, brandstoffen, spuitbussen, enz. Deze stoffen zijn gerelateerd aan een aantal verschillende milieuproblemen, waaronder klimaatverandering, (zomer)smog en verzuring. Verder is van sommige van deze stoffen bekend dat zij schadelijke effecten op de menselijke gezondheid kunnen hebben.

14. Stedelijk sportbeoefening

Ambitie: Verbinden van de aanwezige en toekomstige groenspots door een groene sportloper en buitenfitnessstoestellen.

rode looper voor sportbeoefening door de wijk

Behalve dat een groene omgeving helpt ontstressen bevordert het de beoefening van sport. Voor bewoners van de binnenstad waar alles op korte loopafstand te vinden is heeft sporten een grote betekenis. In steden als New York, Londen, Beijing, wordt het sporten in het openbare groen bevorderd door maatregelen die iedereen in staat stellen om er gebruik van te maken. Rotterdam heeft de ambitie en de capaciteit om een stad te zijn met een gezond centrum waarin iedereen kan sporten en bewegen. Met de inzet van de afgelopen jaren op deze ambitie kan Rotterdam niet achterblijven bij de wereldwijde trend.

Sport wordt weliswaar in het stedelijke beleid verankerd doch er zijn voor bewoners van Cool-Noord, buiten de sportscholen, weinig mogelijkheden om in de buitenruimte aan hun fysieke conditie te werken. Mogelijkheden kunnen er wel gecreëerd worden mits een aantal maatregelen genomen wordt zoals verbindende routes als jogginglopers en toestellen waar mensen fitness kunnen beoefenen.

De wijk mee laten doen met de Urban Cultural Fun Runs is een van de wensen. Verkeersborden geven het parcours aan dat hardlopers voert langs een unieke beeldencollectie, de brandgrens, Rijks- en Gemeentemonumenten en andere woon- en cultuurhistorische gebouwen en de binnentuinen. Langs de cultuurinstellingen van het Schouwburgplein en een finale op de hernieuwde Coolsingel.

In het kader van de bestrijding van overgewicht bij jong en oud kunnen groene plekken mits goed ingericht bewoners en bezoekers helpen bij de handhaving van een gezond lichaamsgewicht. Met deze ambitie zal iedereen die wil sporten kunnen

sporten ongeacht zijn portemonnee of uitgangspositie, zowel bewoners, werkenden als bezoekers. Een moderne stedelijke sportieve ruimte in het hart van de stad zal een positieve invloed hebben op de gezondheid en daarnaast een voorbeeldfunctie kunnen vervullen.

15. Sociale Cohesie

Ambitie: Leefbaarheid van de wijk, het samenzijn

Groene plekken nodigen uit tot natuurlijke en spontane interacties. Mensen komen elkaar tegen, maken een praatje, informeren elkaar over de buurtontwikkelingen, zorgen gezamenlijk voor flora en fauna. Leren elkaar kennen.

sculptuur Koning en Koningin van Henry Moore

Uit verschillende onderzoeken blijkt dat juist door deze interacties het groen bijdraagt aan meer veiligheid en minder verloedering. De zorg voor veiligheid die in het gemeentelijk beleid verankerd is, kan opgenomen worden in de maatregelen die nodig zijn om het groen als een zacht wapen te gebruiken ter bevordering van goed en zorgzaam gedrag van bezoekers van de binnenstad.

De “groene sociale cohesie” kan effectief bevorderd worden door een duidelijke perceptie te hebben over welke belangen een rol spelen en hoe mensen die belangen herkennen en vervolgens in staat zijn die met elkaar te delen.

Ingrepen in de groene structuur van een wijk maken materiële en immateriële cohesie mogelijk. Themabijeenkomsten over groene verstedelijking zoals groen en wonen, groen en leren, werken in het groen, herstellen in het groen kunnen een positief effect hebben op de cohesie en zorgzaamheid voor elkaar en de natuur.

16. Kosmopolitisch groene wijk

Ambitie: Voldoende verblijfsgroene buitenruimte

Het beeld dat stad en groen elkaars tegenpolen zijn is snel aan het veranderen: verstedelijking en vergroening vullen elkaar aan en werken als verbindende elementen. Wereldwijd zijn staten, gemeenten, bedrijven en bewoners bezig met de vergroening van steden. Jonge architecten, designers, kunstenaars en ingenieurs bundelen nieuwe ideeën en creatieve concepten ter vergroening van gebouwen, straten, binnenplaatsen en expeditie zones.

Het is een van de grotere stedelijke opgaven waar de mensheid wereldwijd voor staat. In Parijs is men bezig gebouwen zoals de “Duizend Bomen” te ontwikkelen met uiterst flexibele bouw waardoor toekomstige gebruikers de indeling van ruimtes naar eigen inzicht kunnen transformeren tot woon- of kantoorruimtes. Naar verwachting wordt het gebouw met duizend bomen in 2022 opgeleverd. Steden zoals Chicago hebben recentelijk honderden miljarden dollars geïnvesteerd in de revitalisatie van parken en wijken, bouw van ecologisch vriendelijke gebouwen, energie transitie en het planten van een half miljoen bomen. Dichter bij huis is Den Haag bezig met de uitvoer van een groene agenda als voorwaarde voor een goede leef kwaliteit.

Wij staan aan de startlijn waar Rotterdam als “groene stad” geen toekomstvisie of ideaal is maar een noodzaak. We zien dat er ruimte wordt gecreëerd om de tegenstellingen te overbruggen maar zien nog niet dat er een duidelijke keuze gemaakt wordt dat volledig geïntegreerd kan worden in de planvorming van een kosmopolitische stad die Rotterdam aan het worden is.

Naast het bouwen van woontorens heeft Rotterdam in Cool-Noord voldoende geschikte buitenruimte om voorbeelden van groene technologie en design toe te passen als leidend onderdeel van de groenvisie waar alle belanghebbenden aan kunnen werken. Gezamenlijke ambitie kan tegenstellingen verminderen door deze integraal op te nemen in de planvorming en beleid. Wetenschappelijk onderzoek en nieuwe al beproefde technische mogelijkheden voor duurzame vergroening tonen de meerwaarde van groen.

Met wetenschappelijke studies die aantonen dat 54% van de wereldbevolking momenteel in steden en stedelijke gebieden leeft, worden in de lucht ontstane deeltjes en luchtvervuiling een steeds groter wordend maatschappelijk probleem. Het groen harmoniseert de toegenomen aanwezigheid en afhankelijkheid van technologie in ons dagelijks leven met een toenemend bewustzijn van de milieuproblemen en verantwoordelijkheden waarmee we worden geconfronteerd bij het verminderen van vervuiling in moderne stedelijke levensstijlen.

17. Architectuur

Ambitie: Ruimte geven aan groen

In 2015 hebben de Verenigde Naties de *17 werelddoelen* voor een duurzame toekomst vastgesteld. Ook Nederland deed vanzelfsprekend mee aan de verplichting om de vooruitgang te rapporteren. Onder het Tweede Kamer-onderwerp 'Maatschappelijk verantwoord ondernemen' is een plan van aanpak rondom deze doelen opgesteld dat we niet terugvinden in de nieuwste actualisatievisie Lijnbaankwartier. Naast architectonische kwaliteit is de buitenruimte bepalend voor een succesvolle stad. De visie "vergroening Cool-Noord" wordt door bewoners gezien als één van de belangrijkste onderdelen in aanvulling op en integratie in de actualisatievisie Lijnbaankwartier 2017/18.

Met de verhoogde druk om harder en langer te werken, is er meer dan ooit behoefte om uit de 'dagelijkse sleur' te breken. Om beter gebruik te maken van de ruimtes die we bewonen, dienen deze ons dichterbij de ontwikkeling van een groene stad te brengen, het belang van het indoor/outdoor woonconcept te versterken en groenontwerpen effectiever te integreren. Door de esthetische eisen in evenwicht te brengen met de vereiste om het energieverbruik te verminderen en zich krachtig in te zetten voor het verwijderen van vervuiling met een deel van de bomen, struik- en plantensoorten die specifiek zijn geselecteerd op hun vermogen om te tolereren leidt dit tot een vermindering van luchtvervuiling.

Onder architecten is het gebruik van groene daken inmiddels redelijk ingeburgerd en er zijn verschillende systemen in de handel die zich in de praktijk bewezen hebben. Gemeente kan samen met pandeigenaren en bedrijven zorgen voor meer groen in de stad, zoals bij eerder genoemde sedumdaken. Een voorbeeld: in de Karel Doormanhof zijn grote daken, Casino, MC Donalds. Zij kunnen in het kader van MVO een bijdrage aan de stad leveren. Mooi voorbeeld is de Bijenkorf die op zijn dak lavendelplanten heeft geplaatst mede ten behoeve van de bijen.

Gevelgroen is een zeer innovatieve groentoeppassing die jaarlijks nieuwe varianten kent die voordelen oplevert omdat ze:

- Bijdragen aan een gezonder leefklimaat
- Vertragen en verminderen van afvoer van regenwater
- Werken warm-isolerend, daardoor blijft de binnenruimte koeler
- Werken geluidsisolerend
- Zorgen voor optimaal gebruik van beschikbare ruimte
- Binden fijnstof en hebben daardoor een luchtzuiverende werking
- Dragen bij aan reductie van CO2 uitstoot
- Verlengen de levensduur van het dak en verhogen de waarde van het pand
- Groene gevels en groene daken verduurzamen en verfraaien woningen, gebouwen en de gehele leefomgeving

Uit onderzoek blijkt dat groene gebouwen meer opleveren voor eigenaren, huurders, bezoekers en gemeente. De bezettingsgraad is hoger, huurders meer tevreden, energiegebruik daalt, gemeente heeft hogere inkomsten. Naast dat 'groene gebouwen' een positief effect hebben op de gezondheid van de mens en

milieuvriendelijker zijn, laat onderzoek zien dat er ook aan de 'economische kant' van het verhaal winst kan worden behaald door in een groen gebouw te investeren. Eigen ruime terrassen, toegankelijk vanuit de keuken en ontworpen om veel zonlicht te ontvangen. De planten en bomen spelen een rol in de seizoensgebonden controle van zuurstofopwekking, vochtregulering, temperatuurmoderatie en de reductie van koolstofdioxide. Stromend water levert een filter voor geluidshinder.

absorberende mos wanden als windschermen

Gebouwen die fungeren als verticale bossen, gevels met verticale beplanting dat zonne-energie voor werkende lichten gebruikt voor de groei van luchtvervuilingsabsorberende planten. 12 m² aan verticaal beplant mos is gelijk aan de absorptie van luchtvervuiling van 275 bomen. De Aqua- en Hydro systemen voor de buitenruimte zoals de vijver in de Jan Evertsen plaats hebben positieve invloed op luchtverkoeling. Bedrijven in ons land lopen voor op de nieuwe vergroening, technologieën voor groene daken en gevels, vegetatiedaken, daktuinen en gevelgroen dat goed en grootschalig toegepast kan worden in de nieuwbouw en de architectuur van de jaren '50 en '80 die al aanwezig is in de wijk.

18. Uitingen van visuele kunst in groene zones.

Ambitie: Groene expeditiestraten als onderdeel van de beeldenroute

Versterken van al wat aanwezig is en van waarde zoals de beeldencollectie die de stad rijk is. Een wereldunicum dat als aantrekkelijke brand versterkt kan worden en kunstminnend publiek kan aantrekken. Vele in de wijk wonende kunstminnende bewoners zien graag dat een beelden biënnale eraan gekoppeld wordt waarvan winkeliers, galeriehouders en horecaondernemingen kunnen profiteren maar ook de kunstsector van de stad en de "Technasiascholen" Het zal motiverend werken voor meisjes en jongens voor bèta scholing met een breed spectrum en het verhoogt de werkgelegenheid voor havo en vwo technasiumleerlingen.

Aan de biënnale kunnen diverse evenementen gekoppeld worden waardoor de bezoekers langer in de stad kunnen verblijven. Het aantal museumbezoekers en hotelgasten zal groeien en de omringende gebieden daarin meenemen.

speels water voor kinderen

De binnentuinen in Cool Noord vormen een groen areaal dat geschikt is om beelden erin te plaatsen. Bestaande groenwandelingen langs groene plekjes in het centrum die voor dit doel aangetrokken bewoners(organisaties) georganiseerd zouden kunnen worden, krijgen een extra dimensie met de toevoeging aan beelden in de buitenruimte, vergelijkbaar met een buitenmuseum van Kröller-Müller kwaliteit.

19. Wat de wijk nodig heeft

- Wegens de snelle stedelijke ontwikkeling zijn maatregelen noodzakelijk. De druk op de openbare ruimte moet met aandacht voor groen aan de voorkant van het proces zorgen voor het leefbaar houden van de stad;
- Opstellen van een agenda met thema's die in de visie zijn aangehaald, gezondheid, ontspanning, biodiversiteit, klimaat, enz. Deze thema's samen met de bewoners en het College uitwerken. Door integrale werkwijze de betekenis van het groen verankeren in het beleid. Leef kwaliteit op peil houden;
- Sanering van bestaande ongewenste bebouwing in groene zones. Samen oppakken van thema's zoals de verrommeling van de binnen- en buitenruimte.
- Ruimtelijk beleid beter afstemmen. Alle afspraken richten op versterking van de onderlinge samenwerking tussen gemeenten en provincies in regionaal verband;
- Ruimtelijk groen beleid in Cool Noord opnemen in de planning van bufferzones in een duurzame verstedelijking. De gedachte is dat de aanpak van de verrommeling juist door een goede stedelijke afstemming kan worden bereikt;
- Wat mooi is, mooi houden en bestaande verrommeling saneren.
- Participerend bestuur dat voorwaarden schept voor de inzet van instrumenten van de nieuwe wet ruimtelijke ordening om nieuwe verrommeling te voorkomen. Centraal in alle acties staan twee begrippen: ruimtelijke kwaliteit en het metropool schaalniveau. De aanpak van de verrommeling is synoniem met het behouden en ontwikkelen van ruimtelijke kwaliteit.
- In de afspraken met alle belanghebbenden wordt hoog ingezet op de kwaliteit en identiteit van het gebied als uitgangspunt voor verbetering van de bestaande kwaliteit en ontwikkeling van ruimtelijke opgaven waar groen bij betrokken is. Dat houdt in dat het aangeplante groen meedoet in de esthetisch-architectonische beleving.
- Door het gebruik van tools en ruimtelijke systematiek komen tot een meerwaarde waarbij groen, water, flora en fauna voor alle belanghebbenden betekenis heeft. Het inzetten op publiek-private samenwerking inclusief afspraken over het beheer en onderhoud van de stedelijke groene hoofdstructuur in Cool-Noord.
- Naast aanleg van groen is het onderhoud dat een zwakke schakel vormt van belang. Samenwerking met bedrijven en participatie van bewoners als meerwaarde inzetten.
- Ontwikkelen van een kader en blauwdruk voor duurzame inrichting op basis van gezamenlijke verantwoordelijkheid;

kinetische fontein

- Ervoor zorgen dat groen integraal en structureel wordt benaderd. Een stevige groenstructuur waarbij het totaal aan straten, hoven, binnenplaatsen, pleinen samen met de andere delen van de stedelijke groene hoofdstructuur leiden tot een kwalitatieve ontwikkeling van het Rotterdams groen in het centrum.

- Uitdagingen rondom voedselveiligheid, uitputting van natuurlijke grondstoffen, de kwaliteit van ecosystemen en de gevolgen van klimaatverandering kunnen alleen maar effectief worden aangepakt als er meer aandacht komt voor inclusieve vormen van stedelijke ontwikkeling.

20. Beoogde Doelstellingen

- Uitgaande van de huidige en toekomstige stedelijke ontwikkelingen wereldwijd en op lokaal niveau is de wens dat deze visie als leidraad wordt gebruikt om door bewoners gestelde doelen te kunnen bereiken in samenwerking met de gemeente en andere belanghebbenden.
- Ontwikkelingsvisie Groen Cool-Noord doen gelden in de nog door de gemeenteraad aan te nemen "Actualisatie Ontwikkelingsvisie Lijnbaankwartier". Met betrekking tot andere, al aangenomen gemeentelijke kaders en plannen zoals opgenomen in het Lijnbaanakkoord, Handboek Rotterdamse Stijl, Binnenstad als City Lounge, Hoogbouwvisie, Vuistregels Voor het Bouwen in de Stad, Zakboekje Binnenstad, Visie openbare ruimte, enz. actualiseren door inpassing van deze visie.
- Mogelijk maken dat in de visie doelen opgenomen worden als ambitie bij het indienen van bewonersinitiatieven met betrekking tot de vergroening van de wijk.
- De beoogde doelstellingen richten op een totale visie ter behoud, verbetering van de kwaliteit, inrichting, beheer en gebruik van het groen in Cool Noord;
- Knelpunten met betrekking tot het onderhoud aan het groen, oplossen door samenwerking met bedrijven en participatie van bewoners;
- De identiteit en leefbaarheid van de wijk verbeteren door vergroening van het gebied als onderdeel van een aanpak dat ongelijkheid in gezondheid en stedelijke armoede helpt verminderen. Kwetsbare groepen zoals ouderen en jongeren uit het isolement helpen.
- Handhaving van Privacy van bewoners inbedden in het beleid en opnemen in de ontwikkelingsplannen van de wijk.
- Verbinden van groene plekken ten behoeve van sportbeoefening van bewoners en bezoekers; Apparatuur voor sportbeoefening door ouderen en jongeren in de buitenruimte plaatsen.
- Ontwikkelen van een kader dat de ruimtelijke meerwaarde van groen in beeld brengt en waarborgt, waardoor het groene areaal van de wijk in bescherming wordt genomen tegen oprukkende bouw en ontwikkeling van nieuwe winkel- en horecagebieden in Cool-Noord welke ten koste gaan van het huidige groen;
- Tot een totaalaantal ingrepen komen die nodig zijn om de relevantie van de huidige en toekomstige groenfuncties te bepalen, wettelijk te implementeren en te handhaven;
- Natuurbeleving te verbeteren door het opheffen van barrières en versterken van de zwakke schakels. Realiseren van nieuwe groene voorzieningen van hoge esthetische kwaliteit.
- Inzetten van beeldende kunst om deze kwaliteit te versterken; De beeldenroute in de open lucht museaal vergroten op Krölller-Müller niveau door plaatsing van beelden

in de groene plekken in de wijk. Hiervoor kunstinstituten en het bedrijfsleven interesseren.

- De relevantie van groen voor bewoners van de wijk bepalen en dienovereenkomstig de inrichting en gebruik van groen vaststellen in het kader van de klimaatverandering en voortschrijdende inzichten op de invloed van groen op de gezondheid van mensen en dieren. De sociale, economische en ecologische determinanten van gezondheid vaststellen.

- Speel- en sportplaatsen, rustplekken, fontein en andere waterpartijen, oazen van fauna en flora, architectuur en kunst, nieuwe technieken en elementen tot vergroening, pleinen tot samenzijn en socialisatie op openbare en privé plaatsen een centraal onderdeel van deze benadering en visie maken dat kan bijdragen zodat:

* De gezondheid en het welzijn van de bewoners wordt verbeterd (een groene stad een gezonde stad)

* Stedelijke biodiversiteit wordt gehandhaafd en beschermd

* Milieugevaren zoals luchtverontreiniging of lawaai worden verminderd

* De gevolgen van extreme weersomstandigheden (hittegolven, extreme regenval of overstromingen) worden beperkt

* Stedelijke bewoners voldoende mogelijkheden voor blootstelling aan de natuur hebben

* De kwaliteit van het stedelijk leven is verbeterd

* Versterken van eigen identiteit in het kader van de Europese Unie

* Verblijf voor bewoners, werkenden en toeristen aangenaam blijft

* Esthetische beleving van de buitenruimte op top tien ranglijst van metropolen staat.

- Goede communicatie richting burgers is belangrijk. Bewoners tijdig informeren zodat zij maatregelen kunnen treffen in overeenstemming met hun eigen situatie.

- Bewonersbelang en bewonerskracht inzetten om de wijk- en stedelijke ambities te doen slagen.

- Gemeentelijke middelen, bedrijfs- en privékapitaal, subsidies, goede doelen acties, crowdfunding en andere mogelijkheden inzetten om financiële middelen te verkrijgen voor de gestelde doelen.

Rotterdam, 10 september 2018

**Bewonersinput samengesteld door Lily Zaric
Voorzitter Stichting Roffanum**